

İlim Adamının Vasf-ı Lâzımı: Güven

Aslını ararsanız güven sadece ilim adamının değil, insanım diyen herkesin ayrılmaz vasfı olmalıdır. Çünkü güvenin hâkim olmadığı toplumlar tedirgindir, huzursuzdur. Ne fikir planında ne de aksiyon sahasında bir çalışma içerisinde olamazlar. Bir toplumda iyi şeylerin temelini atmak istiyorsanız öncelikle orada güveni tesis etmelisiniz. Onun için Allah Resûlü (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) nün Medine'ye hicret ettiğinde kendisini karşılamaya gelen ashabına ilk üç tavsiyesinden biri "Güveni yayın" cümlesi olmuştur.[1]

Güvensizlik büyük bir musibettir. Zira Hazreti Peygamber (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) emniyetsizlikten Allah'a sığınmış[2] ve yalancılık vasfıyla mümin olma özelliğinin asla bağdaşmayacağını ifade etmiştir.[3] Eğer bu, sıradan bir Müslüman adına böyleyse, toplumun önderleri ve aydınlatıcıları mertebesindeki âlimler adına ne denli bir ehemmiyet arz eder?

İşte mühim olan tam da burası...

Peygamber varisleri olan âlimler Peygamberlerin özelliklerinden olan "emânet veya sıdk" vasfının da muktezasınca davranış sergilemek mecburiyetindeler. Sizler de takdir edersiniz ki Allah Resûlü(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)' ne Peygamberlik verilmeden önceki en belirgin vasfı "el-emîn/güvenilir" olmasıydı. [4] Ve bu vasfı sayesinde bisetten sonraki etkisi günbegün müzdead olmuştu. Hatta o sıralar ona inanmayan Ebu Süfyân dahi "biz onun yalan konuştuğuna hiç şahit olmadık" demeye mecbur hissetmişti kendini doğrudan yana olmak adına.

Doğru olmak, güven verici olmak hitap ettiğiniz kesimi zihnen ele geçirebilmenin soyut bir anahtarıdır. Lakin doğru olabilmek için de doğruluğunu yansıtmaya çalıştığınız şeye öncelikle kendinizin ikna olması gerekiyor. Böyle olursa eğer, muarızınızın ne delilinden korkarsınız ne de güttüğü davadan.

Aksi takdirde şahsınızın dahi ikna olmadığı görüşlerle karışmış bir zihin dünyasının îras ettiği psikolojik buhranlarla geçen bir ömürle boğuşursunuz sürekli yaşamak adına. Devamlı çelişkiler, bitmek bilmeyen tezat kumkumaları ve ardı arkası kesilmeyen soru silsileleri...

Bu sebepten ötürü Merhum Kevserî "İçlerinde ehl-i sünnete karşı çıkma hastalığı bulunan kimselerden kendisiyle çelişmeyen kimseyi görmedim." demiştir.[5]

Makalât'ında da "Alime öncelikli olarak gerekli olan şey nakilde güvenilir olmasıdır" der el-Kevserî.[6] Kudemanın ısrarla üzerine vurgu yaptığı emniyet konusu bir âlim için toplum nezdindeki itibarını koruması açısından çok önemli bir hasedir.

Bir kısım zamane akademisyenlerimiz gibi gözüne kestirdiği bir görüşü sırf muhalefet yapmak hissiyatıyla her türlü nakil hainliğini meşru kabul eden bir anlayışın mümessillerinin akıbetleri daima rüsvaylıktır. Hatta bu nokta ehl-i

sünnetle ehl-i bidatın arasını ayırıştıran bir sınır olarak da kabul edilmiştir.

Abdurrahman b. Mehdi şöyle der mesela: Ehl-i ilim, lehlerine de aleyhlerine de olan şeyleri yazarlar. Ancak heva ehli ise sadece lehlerine olan şeyleri yazarlar.”[7]

Başımdan geçen bir hadisede bizatihi bu tavra şahit olduğum vakidir. Bir akademisyene ait Akidevî bir konuyla ilgili sünnî anlayışa karşı antitez hüviyetindeki bir çalışmayı almıştım incelemek için. Vehle-i ûlâda Kitapta ilk dikkatimi çeken husus bâ husus hadis ilimleri dalındaki acemilik ve kifayetsizlik olmuştu. Asıl beni şaşkına çeviren husus ilerleyen sayfalarda karşıma çıkmıştı. Müellif Fahrur-Razî’nin kabir azabını kabul etmediğini ispat sadedinde Tefsir-i kebirden bir pasaj aktarmaktaydı.

Bu nasıl mümkün olabilirdi? Fahrur-Razi ki ümmetin akaidini kendilerinden öğrendiği birkaç imamdan biriydi. Kaynak olarak gösterdiği esere baktım, sayfa tutarlığı yoktu. Her neyse bu şu aşamada çok da önemsenmeyecek bir şeydi. Bahsi yapılan yeri buldum, bir de ne göreyim: Yazar, Râzî’nin kendisine ehl-i bidat bir muarız tarafından yapılabilecek muhtemel bir itirazı Râzî’nin görüşümüş gibi nakletmiş ve bu itiraza verdiği cevabı zikretmemiş. Nakil hainliği ifadesinin dahi yanında en az şirin bir çocuğun tebessümü kadar masum kaldığı bir aldatmacaydı bu. Hayır, hayır aslında bu aptal yerine koymaktı okuyucuları, immea edasıyla bulduğuna sarılan bir şapşal yerine...

Bir an nereden nereye geldik diye bir his uyandı içimde? Bu ilim kimlerden kimlere kalmıştı? Dedesi Cârut b. Yezit el-Âmirî’nin kabrinin yanından geçerken “Ey babacığım! Behz b. Hakîm’in hadisini rivayet etmemiş olsaydın seni ziyaret ederdim”[8] diyen Muhammed b. Nasır el-Cârûdîler’den kimlere kalmıştı şimdi bu ilim?

Nakillerinde ıskalama diye bir şey düşünölemeyen, bir eserde gördüğü isnadı mutlaka kaynağından tahkik etmeyi prensip haline getiren,[9] sadece Reddu’l-Muhtar’ı yazarken binlerce esere[10] müracaat etmesine rağmen nakilleri ok gibi düzgün Allâme İbn Âbidînlerden kimlerin eline düşmüştü ibareler, kimlerin diline düşmüştü ifâdeler?

Vâ esefâ...

[1] Tirmizi, Sıfatu’l-kıyâme, No: 2485, İbn Mâce, İkâmetu’s-salât, No: 1334, Beyhaki, Âdab, No: 79

[2] Beyhakî, ed-Daavâtu’l-kebîr, No: 350,

[3] Müsnedu’s-şihâb, No: 319, Tirmizi, Kitabu’l-bir ve’s-sıla, No: 1962, Tayâlisî, Müsned, No: 2322, Ebû Ya’lâ, Müsned, 1328

[4] İbn Sa’d, et-Tabakatu’l-kübrâ, I/121, İbn Seyyidinnâs, Uyûnu’l-eser,

[5] Muhammed Zâhid el-Kevserî, Nazratun Âbira, Âsitâne kitabevi, İstanbul, s. 89,

[6] Muhammed Zâhid el-Kevserî, Makâlât, s. 38, Muhammed Avvâme, Edebu'l-ihtilâf, Dâru'l-minhâc, Cidde, 2009, B.VI, s. 102

[7] Zafer Ahmed Osmânî, et-Tehânevî, Kavâid fî ulûmi'l-hadîs, Daru'l-beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 2007, B.X s. 444

[8] Beyhaki, es-Sünenu'l-kübrâ, No: 21442

[9] Veliyyuddin Sâlih Farfûr, İbn Âbidîn ve eseruhû fi'l-fıkhi'l-İslâmî, Dâru'l-beşâir, Dımeşk, 2006, B.II, II/856

[10] İbn Âbidîn'in müracaat ettiği eserler "Masâdiru İbn Âbidîn" isimli bir çalışmayla müstakil olarak 2 cilt halinde basılmıştır.